

M. MACOLIĆ, *Iz različitih razloga V*.

Kosom ugovor (pisan kajkavskim narječjem) da će saizidati novo svetište i sakristiju kapele Sv. Mihovila u Vugrovcu kraj Zagreba.

LIT.: L. Dobronić, *Renesansa u Zagrebu*, Zagreb 1993.

MACOLIĆ, Mladen, slikar (Kampor, otok Rab, 7. III. 1940 — Zagreb, 10. X. 1980). Diplomirao na Akademiji u Zagrebu 1964 (O. Postružnik). Usavršavao se u Italiji i Francuskoj. Crtao i slikao kompozicije bliske apstrakciji, bogatih linearno-ornamentalnih ritmova i organskih asocijacija (*Iz različitih razloga*, 1975; *Olupina*, 1977; *Ljuštura*, 1978). Samostalno izlagao u Osijeku (1966), Rabu (1976) i Zagrebu (1968, 1972, 1980). Izlagao s članovima »Ateljea Brezovica« 1974–78.

LIT.: J. Škunca, *Slikar otočke tišine*, Vjesnik, 5. VII. 1972. — G. Quien, Mladen Macolić (katalog), Zagreb 1980. Ž. Sa.

MAČE, selo u Hrvatskom zagorju. Župna crkva Sv. Marije jednobrodna je građevina s polukružnim svetištem, barokizirana u XVIII. st.; ima dvije bočne kapele, portik te zvonik (1758), ispod kojega je sakristija. U crkvi su dvije slike I. Zaschea (1861), propovjedaonica (oko 1780), nadgrobni spomenik s grobom Mojsija Humskega (1584), pokaznica (1660) i barokni kaleži. Kraj crkve jednokatna drvena župna kurija.

LIT.: M. Schneider, *Slikar Ivan Zasche*, Zagreb 1975, str. 76.

A. Ht.

MAČUKATIN, Velibor, kipar (Sumartin, 3. XI. 1919). Učio na Obrtnoj školi u Zagrebu 1937–39 (D. Hotko). Kiparstvo diplomirao na Akademiji u Zagrebu 1946 (I. Meštrović, F. Kršinić) a specijalni tečaj kiparstva završio kod A. Augustinčića 1948. Autor memorijalnih spomenika II. svj. r. u Malom Ižu (1948), Srpskim Moravicama (1950), Lokvama (1952), Virovitici (1954), Vrpolju (1975), Vukovaru (1979), Brinju (1982). Radi portrete (N. Tesla, I. G. Kovačić, Vlasta, Moj otac, *Portret muškarca*), reљефе, plakete i medalje. Portrete modelira realistički, u figuralnim kompozicijama i aktovima, pretežno manjih formata, ističe lirsku ljepotu ženskoga tijela. Razvijenim osjećajem za volumen i cjelinu kompozicije modelira malu plastiku stiliziranih oblika. U posljednje vrijeme radi ženske aktove malih dimenzija, bujnih erotskih obilježja. — Samostalno izlagao u Splitu, Milanu, Zagrebu i Bolu.

LIT.: J. Depolo i A. V. Mihičić, Velibor Mačukatin (katalog), Zagreb 1992. — M. Baričević, Velibor Mačukatin, Bol 1993. Ma. B.

MAESTRO DI S. ELSINO → MAJSTOR TKONSKOGA RASPELA

MAGAŠ, Boris, arhitekt (Karlovac, 22. VIII. 1930). Završio Arhitektonski fakultet u Zagrebu 1955 (M. Kauzlarić) na kojemu je 1956–67. asistent. Od 1969. djeluje kao projektant u Rijeci, gdje je potom 1974. izabran za sveučilišnog profesora. Doktorirao 1977. na Arhitektonskome fakultetu u Zagrebu, na kojemu je od 1983. profesor. — Prvo njegovo važnije ostvarenje, Muzej revolucije u Sarajevu (1963, s E. Šmidihenom i R. Horvatom), zasnovan u smjeljoj inverziji transparentnoga prizemlja i »lebdećega« volumena gornjega kata, nastalo je u tragu estetike internacionalnoga stila i jasno otkriva prisutnost racionalne komponente, koja će ostati trajna značajka njegove arhitekture. Postupno proširuje oblikovni raspon, uvodeći na svoje objekte asocijativne i simbolične elemente pretežno regionalnoga podrijetla. Te su težnje naznačene već u grupi hotela *Solaris* kraj Šibenika (od 1967), a vrhunac dosežu u hotelskome kompleksu Haludovo na Krku (1972), gdje stvara i posebnu ambijentalnu jedinicu (Ribarsko selo). U horizontalno razvedenu projektu za dječji vrtić na Mihaljevcu u Zagrebu (1975) primjenjuje formalistički rječnik i daje izvorno rješenje naglašujući ritam zakošenih trokutastih krovova. Svoj najviši domet ostvaruje (1979) u monumentalnome Gradskome stadionu u Splitu, u kojemu uspijeva sjediniti snagu betona, eleganciju linija i prozračnost krovišta u djelo izvanredne arhitektonske izražajnosti, dok se zgradom Pravnoga fakulteta u Rijeci (1980, s Olgom Magaš) vraća suzdržanim, racionalnim oblicima, u kojima prevladavaju jake horizontale i nenametljivi formalni akcenti. God. 1981–88. realizira ambiciozni projekt crkve i franjevačkoga samostana na Krnjevu u Rijeci.

Izveo je niz manjih gradnji i adaptacija: stambenu zgradu u Rijeci (1973), dječji vrtić u Studentskome gradu (1964), na Knežiji (1975) i u Trnskome (1975), te adaptacije hotela »Astoria« (1969) u Zagrebu.

Sudjelovao je s uspjehom na mnogim natjecajima. Od njegovih neizvedenih projekata ističu se: Dom HTV Zagreb (1964, s A. Glunčićem), hotel »Pical« u Poreču (1971, I. nagrada), rekonstrukcija palače Hektorović u Hvaru (1965), hotel u Ulcinju (1974), stambeno naselje na Trsatu u Rijeci (1977), Fakultet graditeljskih znanosti u Rijeci (1979, I. nagrada), upravna zgrada DINA na Krku (1982), poslovna zgrada »Hidroelektre« u Zagrebu (1986, I. nagrada).

BIBL.: *Prilog rješavanju problematike arhitektonskih zahvata unutar historijskih cjelina*, Bulletin JAZU, 1965, 3; *Neki elementi geneze stadiona u Splitu*, ČIP, 1979, 321; *Elementi prostorne funkcije velikih sportskih objekata*, Zbornik radova Fakulteta graditeljskih znanosti u Rijeci, 1981, 6.

LIT.: A. Pasinović, *Arhitektura hotela Solaris kraj Šibenika u svjetlu intenzivnije urbanizacije Jadrana*, ČIP, 1968, 189. — V. Maleković, *Portreti našeg vremena* — Boris Magaš, Vjesnik, 1. III. 1969. — V. Ekl, *Hotel Haludovo na Krku*, ŽU, 1972, 18. — Ž. Čorak, *Stil i karakter suvremenih zahvata u jadranski prostor*, ibid., 1973, 19–20. — D. Keckemet, *Uloga tradicije u suvremenoj arhitekturi*, ibid., 1976, 24–25. — V. Maleković, *Magašev stadion svjetlosti*, Vjesnik, 25. IX. 1979. — Ž. Domljan, *Novi arhitektonski simboli Splita*, Arhitektura, 1980, 172–173. — H. Heard, *Split's Shell*, The Architect's Journal, 1. IV. 1981. — I. Maroević, *Arhitektura sedamdesetih godina u Hrvatskoj*, Arhitektura, 1981, 176–177. — *Arhitektura u Hrvatskoj 1945–1985*, ibid., 1986, 196–199. — *Arhitekti članovi JAZU*, Rad HAZU, 1991, 437. Ž. D.

MAGAŠ, Jakša, slikar (Vinjerac, 28. I. 1918). Slikarstvom se, kao samouk, bavi od 1953. a izlaže od 1957. Slika motive iz zavičaja (kameniti obronci Velebita) u magičnim rasvjetama, ispunjene nostalgijom i romantično-simboličnim ugođajima (*Krajolik*, 1981; *Izgubljeno selo*, 1982; *Na rubu bespuća*, 1983). — Samostalno izlagao u Dubrovniku (1976, 1978, 1983. i 1990).

V. MAČUKATIN, *Ležeći akt*

B. MAGAŠ, Gradski stadion u Splitu

LIT.: A. Karaman, Jakša Magaš (katalog), Dubrovnik 1983. — Isti, Jakša Magaš (katalog), Dubrovnik 1990.

MAGJER, Drago, kolekcionar (Mostar, 4. VI. 1895 — Zagreb, 10. XII. 1979). Po zanimanju pravnik. Od mladosti skupljao djela hrv. slikara i kipara XX. st. (E. Vidović, I. Job, V. Parać, A. Motika, F. Šimunović, M. Tartaglia, B. Dešković, I. Lozica, F. Kršinić, A. Krstulović, S. Sikirica, I. Meštrović), ikone (od XIV. st.) i slike stranih slikara iz XV–XIX. st., minijature, pokućstvo i predmete primijenjenih umjetnosti XVIII–XIX. st. Zbirku (oko 250 predmeta) poklonio gradu Zagrebu.

MAHOVICE, selo kraj Vrlike. Na groblju Sv. Jurja nađen je poklopac rim. sarkofaga, a na lok. Stube starohrv. naušnice. Skupine stećaka nalaze se na lokalitetima Ždanj i Petkovića kuće, a osamljeni kameni križevi u Ercegovoj ogradi i nedaleko od seoskoga groblja.

LIT.: S. Gunjača, Rad Muzeja hrvatskih starina u godini 1952, SHP, 1955.

MAICHLINGER (Maillinger), Ivan, zlatar (? — Varaždin, 1806). Učio je kod varaždinskoga zlatara Ivana Paragija. Od 1770. radi u Čakovcu a 1772. se nastanjuje u Varaždinu. Očuvano je nekoliko njegovih radova u Varaždinu i Međimurju.

LIT.: I. Lentić, Varaždinski zlatari i pojasari, Zagreb 1981, str. 36. i 48.

MAIXNER, Franjo, karikaturist (Varaždin, 29. VI. 1899 — Zagreb, 31. VIII. 1963). U mladosti crtao za dačke listove, poslije se bavio karikaturom. Tematski se kretao u rasponu od blagoga humora do otvorene satire. Suradivao u publikacijama »Svijet«, »Jutarnji list«, »Večer«, »Koprive«, »Vreme« i »The Manchester Guardian Weekly«. Autor serija karikatura *Jula i Reza pod repom* i *Profesor Boltek*. Radio nacrt za privrednu reklamu, plakate i dekoracije, ilustrirao knjižice *Bobby* i *Rudi*.

LIT.: D. Horvatić, Ples smrti — antologija hrvatskog likovnog humora, Zagreb 1975. Z. Ša.

MAJDAN → SOLIN

MAJKA BOŽJA, naziv za Kristovu naravnu majku, Mariju »iz plemena Davidova«, ustaljen na temelju teoloških, kristoloških i marioloških rasprava nakon Efeškoga koncila 431.

Nakon Krista, M. B. je najčešći motiv u kršć. umjetnosti. Premda o njoj u Evanđelju nije mnogo napisano, njezina je ikonografija bogato razrađena na temelju apokrifa, legendi, dogmatskih rasprava te pučkih propovijedi i pobožnosti.

Najstariji sačuvani prikaz Majke Božje u nas jest *Maria orans* na Novaljskome relikvijaru iz druge pol. IV. st. (danas u Arheološkome muzeju u Zadru). Iz sred. VI. st. potječe prikaz Majke Božje kao *Maestas Virginis* na mozaiku u konhi apside Eufrazijeve bazilike u Poreču, nakon

čega sve do sred. XI. st. ne postoji sačuvan ni jedan prikaz. Iz druge su pol. XI. st. prikazi *Maria orans* na minijaturi u Rapskome evanđelistaru, reljefu na zabatu oltarne pregrade iz Biskupije kraj Knina te na više križića moćnika, od kojih je najznačajniji Cikin križić u Zadru. Iz XI. st. je i najstariji narativni prikaz Majke Božje na pločama oltarne pregrade iz Svete Nediljice u Zadru, a iz XII. st. niz prikaza u sceni *Raspeća* ili *Skidanja s križa* na freskama u Istri te na slikanome raspelu u crkvi Sv. Frane u Zadru. U XIII. st. osim u prizorima raspeća M. B. se pojavljuje na ikonama, u brojim narativnim scenama u reljefnoj plastici (Buvinine vratnice i reljef u zvoniku splitske katedrale, Radovanov portal u Trogiru, luneta glavnoga portala katedrale u Zadru) te u minijaturama. Najčešći ikonografski motivi osim Raspeća su *Navještenje* i *Rođenje Kristovo*. U XIV. i XV. st. prikazi Majke Božje su veoma česti, a ikonografski obrasci različiti, od jednostavnih prikaza same Majke Božje na ikonama do veoma razvijenih narativnih kompozicija. Tu je u prvom redu niz ikona te brojna kamena i drvena plastika na kojima prevladava motiv *Majke Božje s djetetom* i *Pietà*, a u Dalmaciji i brojni drveni poliptisi Majke Božje sa svecima. Na freskama su česti narativni prizori gdje je M. B. prikazana u ciklusima iz Kristova života: *Navještenje*, *Rođenje*, *Bijeg u Egipat*, *Raspeće*, *Skidanje s križa*, ali i u nizu drugih motiva iz apokrifa i legendi, kao *Majka Božja sućutna*, *Ružarij*, *Zaštitnica*. U doba renesanse pojednostavnjuje se i humanizira prikazivanje Majke Božje, ali se ono istodobno na Zapadu i »profanizira«; M. B. se pojavljuje u liku suvremene žene a najčešći je lirski motiv *Majčinstva*. U doba baroka (i protureformacije) pojavljuju se prikazi Majke Božje na oltarnim slikama, u drvenoj plastici na oltarima, na freskama, kao i na štafelajnome slikarstvu, a prevladavaju čuvstveni motivi (*Sedam žalosti*) i prikazi vezani za posebne pobožnosti i naslove Majke Božje (*Ružarij*, *Gospa Karmelska*, *Gospa Snježna*, te *Bezgrešno začće*). U XIX. st. prevladavaju motivi iz pučkih pobožnosti i čuvstveni prikazi Majke Božje i to u slikama i kipovima manjega, prenosiva formata te u pučkim pobožnim sličicama.

A. Bad.

MAJNARIĆ-PANDŽIĆ, Nives, arheolog (Zagreb, 3. I. 1938). Diplomirala arheologiju na Filozofskome fakultetu u Zagrebu; od 1963. predaje na istome fakultetu, gdje je 1982. doktorirala (*Srednje bronzano doba u južnoj Panoniji*). Proučava bronzano i mlađe željezno doba u S Hrvatskoj. Vodila arheol. istraživanja u Oroliku kraj Vinkovaca, Podgoraču kraj Našica, Novigradu na Savi, u Privlaci kraj Vinkovaca i Drljanovcu kraj Bjelovara.

BIBL.: *Keltsko-latenska kultura u Slavoniji i Srijemu*, Vinkovci 1970; *Kasno-latenski keltski grobovi iz Sotina*, VjAM, 1972–73; *O porijeklu srednjobrončanodobne antropomorfne plastike u jugoslavenskom Podunavlju*, *Opuscula archaeologica*, VII, Zagreb 1982; *Prilog*